

Софийски университет
„Св. Климент Охридски“
Философски факултет

Утвърдил:
[Декан]

Дата:.....

Специалност: **Философия**

Ф	Ф	Ф	2	7	0	1		
---	---	---	---	---	---	---	--	--

Магистърска програма: **История и съвременност на философията**

Ф	Ф	Ф	8	7	0	1		
---	---	---	---	---	---	---	--	--

УЧЕБНА ПРОГРАМА

И	3	1	3
---	---	---	---

Съвременни теории за действието

Преподавател: проф. д-р Тодор Полименов

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинари и практически упражнения	0
Обща аудиторна заетост		30
Извънаудиторна заетост	Реферат	0
	Доклад/Презентация	20
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	100
Обща извънаудиторна заетост		120
ОБЩА ЗАЕТОСТ (аудиторна и извънаудиторна)		150
Кредити аудиторна заетост		1
Кредити извънаудиторна заетост		4
ОБЩО ЕКСТ		5
№	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
1.	Участие в тематични дискусии по време на семинарите	30 %
2.	Курсова работа	70 %

Анотация, изисквания и резултати

Анотация на учебната дисциплина:

Платон разделя биващите неща (*onta*, лат. *entia*) най-общо на ‘предмети’ и ‘действия’ (*pragma – praxis*, лат. *res – action*). Това разграничение е тясно свързано, както е забелязано още в традицията, с лингвистичната дистинкция между субект и предикат като части на изречението (= подлог и сказуемо) и съотв. между номинален и вербален израз като части на речта (= име и глагол). Разбира се, не всички изразими чрез глаголи ‘неща’ могат да се причислят към областта на действията. ‘Действия’ са само онези, които биват обозначавани от вербални изрази, с които описваме активността на хора или поне на живи същества. Във всеки случай при действията става дума, както изглежда, за нещо, на което е присъща някаква рационалност или поне целенасоченост. Тъй като се ориентира предимно към изследване на ‘предметите’ (т.нар. ‘субстанции’, т.е. първично съществуващите неща) и техните необходими свойства, традиционната метафизика преотстъпва темата за действията на практическата философия. Едва през втората половина на XX век въпросът за действието се завръща в теоретичната философия. Това развитие се дължи до голяма степен на състоялата се през първата половина на XX век преориентация на философските изследвания към анализ на езика (*linguistic turn*). На нейната основа най-напред Витгенщайн, а скоро след него и Остин започват да се занимават с актовия характер на езика. Те обръщат внимание на факта, че първичната форма, в която езикът ни е достъпен, не е тази на една абстрактна система от знаци, а тази на една комплекс от конкретни речеве действия (актове), които са съществено преплетени с невербалната човешка дейност. Така проблематиката за речевите действия довежда до прагматически обрат във философията на езика, в чийто контекст и въпросът за природата на самите действия придобива неочаквана острота.

Какво са действията? По какво те се различават от голите физически движения и промени в пространството? По какво – от механичните процедури, ръководени от компютри или извършвани от роботи? По това ли, че биват съпроводжани от определено намерение (‘интенция’) на действащия? По това ли, че са осъзнати или ‘разумни’? Че имат ‘смисъл’? Но какво означава всичко това? И по-нататък: как описваме действията? Как ги обясняваме? Каква роля играе тук понятието за ‘основание’ (*reason, Grund*)? Дали основанието за едно действие може да се схваща като особен вид причина, а обяснението на действието – като вид каузално обяснение по аналогия с обясненията във физиката?

Курсът има за цел да въведе в съвременните дебати на теорията за или, както също се казва, философията на действието. Редом с категорията за действие ще бъдат изяснени преди всичко понятия като тези за основание, цел, интенция и др. Специален акцент ще бъде поставен върху човешката езикова практика с характерната за нейните рационални измерения ‘игра на даване и изискване на основания’ (*game of giving and asking for reasons*), която, както изглежда, няма аналог сред сигналните езици на животните. Не на последно място следва да се покаже релевантността на теорията за действието и за други важни за съвременната философия дисциплини като философията на езика, философията на съзнанието, а не на последно място и за практическата философия.

Предварителни изисквания:

няма

Очаквани резултати:

Запознаване на участниците в курса с актуалните позиции във философията на действието и с тяхното значение за философията на езика и, по-общо, за антропологията.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1	Езикови игри (Л. Витгенщайн)	2
2	Перформативи и констативи (Дж. Л. Остин)	2
3	Таксономия на илокутивните актове (Дж. Сърл)	2
4	Значение и намерение (П. Грайс)	2
5	Намерение (Г. Е. М. Анскъм)	2
6	Действия, основания и причини (Д. Дейвидсън)	2
7	Обяснение и разбиране на действията (Г. Х. ф. Вригт)	2
8	Проблемът за действието (Х. Г. Френкфърт)	2
9	Машини, растения и животни. Проблемът за възникването на действията (Ф. Дретске)	2
10	Действията не са събития (К. Бак)	2
11	Арационални действия (Р. Хърстхаус)	2
12	Убеждения, желаниа и основания (Д. Лок)	2
13	Теорията за мотивацията (М. Смит)	2
14	Действие, реакция и моделът убеждение/желание (Ф. Стаутленд)	2
15	Три мита на моралната философия (А. О. Рорти)	2

Конспект за изпит

Оценяването в края на курса ще бъде писмено – въз основа на представена курсова работа върху някоя от разгледаните теми (по избор) с обем до 5 стандартни страници.

Библиография**Въведения:**

Stoecker, R.: *Handlungen*. Berlin / Boston: De Gruyter, 2019.

Searle, J.: *Rationality in Action*. Cambridge MA: MIT Press, 2001.

Keil, G.: *Handeln und Verursachen*. Frankfurt a.M.: Klostermann, 2000 (2015).

Runggaldier, E.: *Was sind Handlungen? Eine philosophische Auseinandersetzung mit dem Naturalismus*. Stuttgart, Berlin, Köln: Kohlhammer, 1996.
Moya, C.: *The Philosophie of Action. An Introduction*. Cambridge: Polity, 1990.
Danto, A.: *Analytical Philosophie of Action*. Cambridge: Cambridge University Press, 1972.

Сборници:

Horn, Ch. & Löhrer, G. (eds.): *Gründe und Zwecke. Texte zur aktuellen Handlungstheorie*. Frankfurt a.M.: Suhrkamp, 2010.
Stoecker, R. (ed.): *Handlungen und Handlungsgründe*. Paderborn: mentis, 2002.
Bransen, J. & Cuypers, S. (eds.): *Human Action, Deliberation, Causation*. Dordrecht: Kluwer 1998.
Holmström-Hintikka, G. & Tuomela, R. (eds.): *Contemporary Action Theory*. Vol. 1. *Individual Action*. Dordrecht: Springer, 1997.
Mele, A. (ed.): *The Philosophy of Action*. Oxford: Oxford University Press, 1997.
Meggel, G. (ed.): *Analytische Handlungstheorie*. Bd. 1: *Handlungsbeschreibungen*. Frankfurt a.M.: Suhrkamp, 1977 (²1985).
Beckermann, A. (ed.): *Analytische Handlungstheorie*. Bd. 2: *Handlungserklärungen*. Frankfurt a.M.: Suhrkamp, 1977 (²1985).
White, A. (ed.): *The Philosophy of Action*. Oxford: Oxford University Press, 1968.

Класически текстове:

Davidson, D: *Essays on Action and Events*. Oxford: Oxford University Press, 1980.
Wright, G. H. v.: *Explanation and Understanding*. Itaca/NY: Cornell University Press, 1971.
Wright, G. H. v.: *Norm and Action. A Logical Inquiry*. London: Routledge & Kegan Paul, 1963.
Anscombe, G. E. M.: *Intention*. Oxford: Blackwell, 1957.

Дата: 17.07.2019

Съставил: Т. Полименов